

PINKSTERCANTATES BACH VIOOLCONCERT

Lutherse Bach Academie
o.l.v. Tymen Jan Bronda

Appingedam

ZA

5 mei 20 uur

Nicolaikerk

Groningen

ZO

6 mei 15 uur

Der Aa-kerk

Groningen

ZO

20 mei 10 uur

Lutherse kerk

.....

Dit programma is mede
mogelijk gemaakt door:

 kunstraad groningen

**Gemeente
Appingedam**

**PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS**

LDF Luthers Diaconessenhuis fonds

daannijman.nl

boekhandel
daan nijman
roden • umcg

umcg.daannijman.nl

Programma

Pinkstercantates 5 / 6 mei 2018

I Christoph Graupner (1683-1760): cantate Nun gibst du Gott! einen gnädigen Regen GWV 1138/21

1. Dictum (koor)
2. Recitativo sopraan
3. Aria sopraan
4. Choral
5. Recitativo bas
6. Aria bas
7. Recitativo tenor
8. Chor

II Georg Philipp Telemann (1681-1767): Sinfonia TWV 50:3

1. Alla breve
2. Andante
3. Vivace

III J.S. Bach (1685-1750): Motet Der Geist hilft unser Schwachheit auf BWV 226

1. Der Geist hilft unser Schwachheit auf
2. Der aber die Herzen forschet
3. Choral

PAUZE

IV J.S. Bach: Concerto voor viool in a klein BWV 1041

1. [geen tempo-indicatie]
2. Andante
3. Allegro assai

V J.S. Bach: cantate Also hat Gott die Welt geliebt BWV 68

1. Choral
2. Aria sopraan
3. Recitativo bas
4. Aria bas
5. Chorus

Girolamo da Cremona, *Pinksteren*

Voorwoord

Pinksteren is een beetje het ondergeschoven kind van de christelijke feestdagen. Kennelijk spreekt de uitstorting van de Heilige Geest minder tot de verbeelding dan de geboorte van een kind of het opstaan uit een graf. Ook in de muziek is dat te merken, want er is aanmerkelijk meer kerst- en paas- dan pinkstermuziek geschreven. Desondanks heeft het Luthers Bach Ensemble dit jaar gekozen voor de uitvoering van een aantal echte pinksterwerken. En dan blijkt dat de geringe kwantiteit ruimschoots wordt gecompenseerd door de kwaliteit. Artistiek leider en dirigent Tymen Jan Bronda heeft een mooie keuze gemaakt: een cantate en een motet van J.S. Bach en een cantate van tijdgenoot Christoph Graupner. Alledrie prachtige werken waarin koor en solisten hun muzikale vermogens kunnen tonen.

Daarnaast worden we verwend met een Sinfonia van Telemann en Bachs heerlijke vioolconcert in A klein. Heel bekend en toch niet zo vaak te beluisteren in een live performance.

De concerten van het Luthers Bach Ensemble en de Lutherse Bach Academie zijn ondenkbaar zonder de ondersteuning van vrijwilligers, subsidiegevers, sponsors en donateurs. Ook een woord van dank aan de gastgezinnen voor de geboden gastvrijheid aan musici en solisten en aan de vrijwilligers voor hun grote inzet bij de voorbereiding en organisatie van de concerten. Het LBA bedankt in het bijzonder Eduard van Tongeren, vioolbouwer in Haarlem, voor het uitlenen van zijn violoncello piccolo.

Indien u bereid bent ons te steunen als donateur/vriend, dan verwijs ik u naar de informatie daarover achterin dit programmaboekje. Datzelfde geldt voor geoefende amateurzangers die wel eens willen meedoen aan een concert van het projectkoor van de Lutherse Bach Academie. Daar vindt u een overzicht van andere uitvoeringen en activiteiten van het LBE, maar u kunt ook terecht op onze website: www.luthersbachensemble.nl.

Graag zien we u terug bij een volgend concert.

Ton Kee

Voorzitter Luthers Bach Ensemble

Toelichting

Pinksteren is het besluit van het kerkelijke jaar, dat met de adventsweken voor Kerstmis begint. De kerkelijke feesten herdenken de geboorte, het sterven, de opstanding en de hemelvaart van Christus. Maar daarna is het niet afgelopen, want in de Handelingen en de brieven van de apostelen lezen we hoe het de christenen verder is vergaan. Na de hemelvaart daalde de Heilige Geest over de achtergebleven gelovigen en hielp hen met het in alle talen verkondigen van Jezus' leer.

In Bachs pinkstercantate *Also hat Gott die Welt geliebt* (1725) vertelt de tekst dat de gelovige zich kan verheugen op het eeuwige leven dat hem wacht na de dood. De cantate opent met een koor dat – tamelijk verrassend – een koraalbewerking zingt. In de sopraanaria, 'Mein gläubiges Herze, frohlocke, sing, scherze, dein Jesus ist da', gaat het er zeer vrolijk aan toe, met de hoofdrol in de begeleiding voor de violoncello piccolo, een cello met een extra hoge snaar.

Zo opmerkelijk als Bach de cantate begon met een koor dat leek op een koraal, zo eindigt hij ook. De cantate besluit niet, zoals toen gebruikelijk, met een koraal, maar met een koorfuga, waarbij de stemmen worden begeleid door de instrumenten (colla parte). Bach kiest hier voor archaïsche instrumenten (zink en trombones) om het plechtige karakter te onderstrepen.

De tekst en de muziek van het slotkoor flitsen tussen twee uitersten: wie in Hem gelooft, wordt niet geoordeeld, maar wie niet in Hem gelooft, die wordt geoordeeld. De dubbele fuga eindigt met een stellig statement, eerst luid en snel, dan zacht en vertragend, over de ongelovigen dat zij geoordeeld zullen worden omdat zij niet geloven in de naam van Gods eniggeboren zoon, zoals het staat bij Johannes 3:18. En dan is het stil. 'Tweede Pinksterdag', zo schrijft Bachkenner John Eliott Gardiner over deze cantate, 'kan beschouwd worden als een feestdag, vol verrukking en opluchting dankzij de Heilige Geest. Dat was ook de strekking van de eerdere delen van de cantate. Maar door een wereld op te roepen waarin gelovigen en ongelovigen recht tegenover elkaar staan, zette hij de kerkgemeente aan het denken.'*)

Het motet *Der Geist hilft unser Schwachheit auf* is geschreven als begrafenismotet voor Johann Heinrich Enrici (1652-1729, hoogleraar aan de Leipziger universiteit. Bij begravenissen in de Thomaskirche, waaraan Bach als cantor was verbonden, mocht alleen zonder instrumentale begeleiding worden gezongen. Enrici's begrafenisdienst vond echter (op het allerlaatste moment) plaats in de universiteitskerk (Pauliner Kirche), en daar gold die regel niet. Van dit motet bestaat een partituur alleen met de zangstemmen. Maar er zijn ook losse partijen voor de diverse instrumenten. De partijen zijn overgeleverd in het handschrift van de zonen en de vrouw van Bach. Bach besloot strijkers en blazers in te zetten. Dat mocht immers in de universiteitskerk. Er is ook een aparte continuo partij voor het orgel, dat werd bespeeld door de organist van deze kerk. Kennelijk zijn de losse partijen er op het allerlaatste moment toegevoegd en heeft Bach later niet de moeite genomen om de partituur te vervolledigen.

Bach was bevriend met Enrici en het ligt voor de hand dat Enrici zelf de teksten heeft geselecteerd. Ondanks de droeve aanleiding schreef Bach muziek die overloopt van vreugde. Passend bij de neerdaling van de Heilige Geest en de aanvang van de wereldwijde verspreiding van het geloof door de apostelen, baseert de tekst zich op passages uit de brief van Paulus aan de Romeinen (Romeinen 8:26-27). De Heilige Geest inspireert ons met het zoeken naar de juiste woorden, ons hart weet wat de Geest bedoelt. Het motet wordt afgesloten met een koraal.

De levensjaren van Christoph Graupner (1683-1760) maken hem tot een bijna exacte tijdgenoot van Bach. Hij stond heel hoog aangeschreven in muzikale kringen, op dezelfde hoogte als Bach en misschien nog wel een treetje hoger. Maar bovenaan stond Telemann. Telemann was in 1723 de beoogde kandidaat voor de vacature van cantor bij de Thomaskirche in Leipzig, maar trok zich terug toen zijn salaris in Hamburg werd verhoogd. Toen zou Graupner de baan krijgen, maar hij mocht niet weg van zijn werkgever, landgraaf Ernst Ludwig van Hesse-Darmstadt. Zo bleef Bach over en kreeg de baan. Graupner schreef naar Leipzig dat hij verwachtte dat Bach de aanstelling op een eerlijke en passende manier zou vervullen en dat hij op het orgel zijn mannetje stond op dezelfde wijze als hij bedreven was op het gebied van de kerkmuziek en koordirectie.

Graupner was een bijzonder veelzijdige en zeer productieve componist, die afgezien van religieuze en instrumentale werken ook opera's schreef. Na zijn dood ontbrandde een felle juridische strijd tussen de landgraaf en de erfgenamen van Graupner. De landgraaf liet zijn composities in beslag nemen, omdat hij de werken van Graupner als zijn eigendom beschouwde, omdat die bij hem in dienst was geweest. Daar dachten de erfgenamen anders over. De landgraaf won. Het effect van deze rechtszaak was desastreus voor de reputatie van Graupner, omdat zijn muziek decennia niet toegankelijk was voor het publiek. Toen de muziek eindelijk werd vrijgegeven (in 1819!), vond men die ouderwets. Tegenwoordig denkt men daar anders over, want Graupner schreef buitengewoon fraaie en innovatieve muziek. Ook is door deze verwikkelingen Graupners totale oeuvre – anders dan bij Bach is gebeurd – compleet overgeleverd, alle 2000 composities.

In Graupners cantate *Nun gibst du Gott! einen gnädigen Regen*, geschreven voor Eerste Pinksterdag 1721, wordt de werking van de Heilige Geest vergeleken met de regen die de dorre grond vruchtbaar maakt. In het koraal vraagt de gelovige om het vuur van de Heilige Geest. De statige melodie van het koraal wordt door de eerste en tweede violen begeleid met vlammeende loopjes.

Uit Bachs *Vioolconcert* in a blijkt hoe nauwgezet Bach de muzikale ontwikkelingen in Italië volgde, vooral van Vivaldi. Lilia Slavny wijst er echter op dat bij Bach de begeleiding sterk verschilt van Vivaldi. 'Bach heeft de tutti een integrale, structurele functie gegeven,' schreef zij mij. 'Dat is vooral te zien in het eerste deel, waar het orkest niet alleen maar optreedt als een passieve begeleider die de solist harmonisch ondersteunt, maar als een volwaardige partner. Het eerste deel combineert het heroïsche, dramatische en standvastige karakter van de orkestrale ritornello's (refreinen) met de solo's van de viool, waarbij de stemming op en neer gaat tussen somber en klagelijk enerzijds en streng en besluitvaardig anderzijds. Naar mijn mening representeert het tweede deel de kringloop van het leven met de 'hartslagen' van het basthema. Het begint met de onschuldige kindertijd, en dan ontwikkelt het thema zich verder, het wordt donker, tragisch, vol twijfel, drama en somberheid als van een gekwelde en angstige ziel, die ten slotte rust vindt in de verzoening met God. Het slotdeel is een gigue, opnieuw dramatisch en klagend zoals het eerste deel, maar bij het slot is er sprake van een uiterst intensief, bijna duivels bont geschakeerd stukje dat een indrukwekkend effect heeft en gevolgd wordt door de laatste ritornello van het orkest.'

Marlite Halbertsma

*) John Elliott Gardiner. *Music in the Castle of Heaven. A Portrait of Johann Sebastian Bach*, Londen 2013 (Penguin), p. 339.

Teksten & vertalingen

Christoph Graupner (1683-1760)

Kantate **Nun gibst du Gott! einen gnädigen Regen** GWV 1138/21

koor

Nun gibst du Gott! einen gnädigen Regen
Und dein Erbe, das dürre ist, erquickst du.

Nu geeft gij, God, een genadige regen,
En uw erfdeel, hoe dor ook, verkwikt gij.

Recitatief, Sopraan

Erwünschtes Nun! Als welchen Segen verspricht
Mir dieser Gnadensegen.

O welkom Heden! Welk een zegen brengt mij
eerlang Gods gunst tewege.

Aria, Sopraan

Du teure Kraft aus Gottes Wesen,
laß deinen Saft recht kräftig in mich gehn.
Wie herzlich wird mich Gott nicht lieben,
wenn Geist und Herz durch dich getrieben
im Liebsgehorsam fruchtbar stehn.

Gij, goede kracht, van God gezonden,
uw invloed moge recht mijn hart ingaan!
Hoe diep moet Gods hart mij beminnen,
als, door die kracht bezielde van binnen,
ik God wil ter beschikking staan.

koraal

**O süßer Tag, nun wird der Geist
Vom Himmel ausgegossen.
Der Geist, der uns der Welt entreißt,
und uns als Reichsgenossen
der Sterblichkeit sogar befreit
zu Jesu lasset kommen.
Ach, würd ich bald auch dergestalt
an diesen Ort genommen.**

**Zalige dag! Nu wordt de Geest
ten hemel uitgegoten:
de Geest, die ons vrijheid hergeeft
en ons als rijksgenoten,
zelfs van de sterfelijkheid bevrijd,
tot Jezus op laat komen.
Ach, wierd' ik weldra evenzo
in dat oord opgenomen!**

Recitatief, Bas

So sehr läßt sich der große Gott herunter,
ein armes Herz nimmt er zur Wohnung ein.
Sein Geist legt Zierd' und Schmuck hinein,
wenn seine Kraft den neuen Menschen schafft,
der seinen Schöpfer liebt und seinen Willen tut.
O ungemeines Liebeswunder:
der den die Himmel nicht umschließen,
den fasset armes Fleisch und Blut.
Was muß ein Gläubiger hier nicht für Trost
genießen?

Ja, zó diep daalt die grote God nu neder,
die in een schamel hart zijn intrek neemt,
en tooit al wat naar lelijk zweemt, dat door zijn
kracht de nieuwe mens opstaat, die van zijn
Schepper houdt en zijn wil gaarne doet.
O liefde, onbeschrijflijk teder:
hem die de heem'len niet bevatten -
juist hem omvademt vlees en bloed.
Alwie gelooft, die deelt in zijn troostrijke
schatten!

Aria, Bas

Mein Herz ist Gottes Haus.
Ihr Sünden, bleibt nur draus.
Ich diene Gott in reinem Glauben,
Was willst du, Fürst der Welt?
Dein Heer ist schon gefällt.
Ich frage nicht nach deinem Schnauben.

Recitatief, Tenor

So können wir schon hier
Des Himmels Vorschnack haben,
wenn uns des Höchsten Geist
der Sünd' und Höllen Macht entreißt,
und seine Gaben in unsre Seele legt.
Ach ja, wer diese bei sich trägt,
hat Weisheit, Frieden, Trost,
erwünschten Schutz und Ruh',
im Tod Gewißheit jener Freuden,
und wenngleich Höll' und Welt
das hohe Glück beneiden,
so wirft uns Gottes Geist nur größern
Sorgen zu.

Koraal

O guter Geist, regiere doch
mein Herz, daß ich dich liebe.
Daß meine Seel' im Sündenjoch
hinfort sich nimmer übe.
Herr, laß mich bald
des Feuers Gewalt,
das himmlisch ist, empfinden,
und alle Not, ja selbst den Tod
durch solches überwinden.

Mijn hart is waar God huist.
De zonde diep verguisd!
God dien ik, vol van rein vertrouwen.
Staak, aardvorst, uw gepoch!
Wat kan uw krijgsmacht nog?
Mij deert geenszins uw dreigend grauwen.

Zo kunnen wij reeds hier
des hemels voorsmaak hebben
als 's Allerhoogsten Geest
de macht van hel en zonde breekt
en onze ziel met zijn gaven overlaadt.
Ja, want wie daarmee in 't leven staat,
heeft wijsheid, vrede, troost,
welkome, veil'ge rust,
in 't sterven uitzicht op verblijden.
Ofschoon wereld en hel
ons dat geluk benijden,
toch maakt Gods Geest ons van die
toekomst welbewust.

O goede Geest, beveel, gebied
mijn hart, dat 'k aan u kleve.
En help mijn ziel, dat zij zich niet
weer onder 't zondejuk begeve.
Breng mij dit uur
de kracht van 't vuur
des hemels reeds te binnen,
en alle nood, ja zelfs de dood
door die kracht overwinnen.

Joh. Seb. Bach (1685-1750)

Motette **Der Geist hilft unsrer Schwachheit auf** BWV 226

Koor

Der Geist hilft unser Schwachheit auf,
denn wir wissen nicht,
was wir beten sollen, wie sichs gebühret;
sondern der Geist selbst vertritt uns
aufs beste mit unaussprechlichem Seufzen
Röm. 8,26

De Geest staat onze zwakheid bij,
want wij weten niet
wat wij bidden moeten zoals gepast is.
Maar ons vertegenwoordigt de geest zelf,
krachtig, met onuitsprekelijk zuchten.

Alla breve

Der aber die Herzen forschet,
der weiß, was des Geistes Sinn sei;
denn er vertritt die Heiligen,
nach dem das Gott gefällt.
Röm. 8,27

Maar hij, de doorvorsers der harten,
hij kent de bedoeling des geestes.
Want hij spreekt voor de heiligen,
als Gode welbehaaglijk.

Koraal

Du heilige Brunst, süßer Trost,
Nun hilf uns, fröhlich und getrost
In deinem Dienst beständig bleiben,
Die Trübsal uns nicht abtreiben.
O Herr, durch dein Kraft uns bereit
Und stärk des Fleisches Blödigkeit,
Daß wir hie ritterlich ringen,
Durch Tod und Leben zu dir dringen
Martin Luther

O heilige gloed, milde troost!
Vergun ons, welgemoed getroost
uw dienaars t' aller stond te blijven.
Laat leed ons niet van u drijven.
Bekwaam, Heer, door uw kracht tot strijd.
Sterk onze aardse kwetsbaarheid,
opdat wij heldhaftig strijden
en 's levens loop bij u voleinden.

Joh. Seb. Bach (1685-1750)

Kantate **Also hat Gott die Welt geliebt** BWV 68

Koor

Also hat Gott die Welt geliebt,
Daß er uns seinen Sohn gegeben.
Wer sich im Glauben ihm ergibt,
Der soll dort ewig bei ihm leben.
Wer glaubt, daß Jesus ihm geboren,
Der bleibet ewig unverloren,
Und ist kein Leid, das den betrübt,
Den Gott und auch sein Jesus liebt.

Aria, Sopraan

Mein gläubiges Herze,
Frohlocke, sing, scherze,
Dein Jesus ist da!
Weg Jammer, weg Klagen,
Ich will euch nur sagen:
Mein Jesus ist nah.

Recitatief, Bas

Ich bin mit Petro nicht vermessen,
Was mich getrost und freudig macht,
Daß mich mein Jesus nicht vergessen.
Er kam nicht nur, die Welt zu richten,
Nein, nein, er wollte Sünd und Schuld
Als Mittler zwischen Gott und Mensch
vor diesmal schlichten.

Aria, Bas

Du bist geboren mir zugute,
Das glaub ich, mir ist wohl zumute,
Weil du vor mich genung getan.
Das Rund der Erden mag gleich brechen,
Will mir der Satan widersprechen,
So bet ich dich, mein Heiland, an.

Koor

Wer an ihn gläubet, der wird nicht gerichtet;
wer aber nicht gläubet, der ist schon gerichtet;
denn er gläubet nicht an den Namen des
eingebornen Sohnes Gottes.

Joh.3¹⁸

Zo diep heeft God de mens bemind,
dat hij zijn zoon ons heeft gegeven.
Wie hem vertrouwt zoals een kind,
die zal bij hem voor eeuwig leven.
Want nimmer gaat een mens verloren
die weet: hij is voor mij geboren.
Door God, door Jezus teerbemind
Draagt niemand leed dat hem verwint.

Aria, Sopraan

Gij, hart, moet geloven
en juichend God loven
bij Jezus' banier!
Geen weeklacht, geen droefheid!
Ik spreek met gewisheid:
mijn Jezus is hier!

Neen, Petrus! Ik ben níet vermetel.
Wat mij gerust en monter maakt
is: Jezus mij niet heeft vergeten.
Hij kwam niet slechts om te berechten,
neen! Hij kwam ook die berg van schuld
- als Middelaar van God en mens -
in één keer slechten

Aria, Bas

Gij werdt geboren mij ten goede,
ik weet het. 't Is mij blij te moede:
gij hebt mijn schuld teniet gedaan.
Al zou het rond der aarde breken
al zou mij Satan woest weerspreken -
toch bid ik u, mijn Heiland, aan.

Koor

Wie hem geloof schenkt, die wordt niet
geoordeeld; wie hem geen geloof schenkt,
die is reeds geoordeeld; want hij weigert
geloof in de eniggeboren zoon van God.

Joh.3¹⁸

Lilia Slavny

barokviool

Lilia Slavny werd geboren in Moskou. Zij begon met vioolspelen toen ze vier jaar oud was en ze studeerde aan het Moskou Muziek College en het P.I. Tchaikovsky Conservatorium. In 1998 sloot ze haar bachelorstudie viool en barokviool cum laude af aan de Rubin Academy voor muziek en dans in Jerusaleem.

In 2002 vervolgde zij haar studie barokviool aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag bij Elizabeth Wallfisch en Kati Debretzeni. Ze ontving daar in 2008 haar Mastertitel met onderscheiding.

Ze werkte met verschillende vooraanstaande musici zoals James Bowman, Maggie Cole, Antonie Ruley, Shalev Ad-El, Alfredo Bernardini, Enrico Onmfri, Philippe Jaroussky en Sandrine Piau.

Ook nam zij deel aan belangrijke oude muziek festivals zoals dat in Utrecht, de Internationale Barocktage Stift Melk, Les Academies Musicales de Saintes en vele andere.

Ze nam deel aan de projecten van het Amsterdam Baroque Orchestra (Ton Koopman), het Apollo Ensemble (David Rabinovich), de Nederlandse Bachvereniging, de English Baroque Soloists (John Eliot Gardiner), het Gabrieli Consort en Harmonie Universelle. Ze is een vast lid van het Parijse orkest Le Cercle de l'Harmonie (Jeremie Rhorer), het Nederlandse Apollo Ensemble, het Portugese Ludovice Ensemble en het Franse Les Inventions. In 2014 begon de samenwerking met The King's Consort (Robert King). In 2015 volgde de samenwerking met het Parijse orkest Le Concert de la Loge (Julien Chauvin).

In 2004 won Lilia de eerste prijs bij de Second International Soloist Competition for Early Instruments in Schärding (Oostenrijk).

Griet de Geyter

sopraan

De Belgische sopraan Griet de Geyter was van jongs af aan geboeid door de grote diversiteit van muzikale genres en de mogelijkheden van de menselijke stem. Dat leidde tot een eclectische carrière met een breed repertoire dat loopt van de vroege polyfonie tot eigentijdse muziek voor oratorium, kamermuziek en opera. Haar kleurrijke en flexibele stem zorgt ervoor dat zij een veelgevraagde soliste is. Zij mag zich verheugen in de regelmatige samenwerking met ensembles als de Nederlandse Bach Vereniging, Il Gardellino, Collegium Vocale Gent, BachPlus, Pluto Ensemble, Blindman, Zefiro Torna, Club Médiéval, Huelgas Ensemble, Oxalys en Champ d'Action. Zij heeft samengewerkt met dirigenten zoals Philippe Herreweghe, Jos van Veldhoven, Bart Naessens, Otto Tausk, Vladimir Ashkenazy, James Wood, Frank Agsteribbe, Richard Egarr, Paul Dombrecht en Paul Van Nevel.

Griet begon vanaf haar zevende met muzieklessen in zang, blokfluit en piano. Na het behalen van haar Master diploma zingen en blokfluit aan het Lemmensinstituut in Leuven, zette zij haar opleiding voort aan de conservatoria van Den Haag en Amsterdam en bij de National Dutch Opera Academy. In 2007 behaalde zij magna cum laude haar Masterdiploma opera aan het Koninklijk Conservatorium van Den Haag. Na haar studieperiode kreeg zij de Ruim Baan Voor Talent Prijs van het Koninklijk Conservatorium, om haar studie voort te zetten bij Jard van Nes en Margreet Honig.

A close-up portrait of Richard Resch, a man with short dark hair, light blue eyes, and a well-groomed beard. He is wearing a dark green shirt and looking directly at the camera with a slight smile. The background is a plain, light blue-grey color.

Richard Resch

tenor

Richard Resch volgde zijn eerste muzikale opleiding bij het koor van de Regensburger Domspatzen. Na een opleiding piano aan de Hochschule für Musik in Augsburg studeerde hij klassieke zang bij Agnes Haberer, Hans-Joachim Beyer, Edda Sevenich en Dominik Wortig aan het Leopold-Mozart-Zentrum van de Universiteit Augsburg en oude muziek en ensemble muziek aan de Schola Cantorum Basiliensis in Basel met Evelyn Tubb en Anthony Rooley. Om zijn studie te voltooien, volgde Richard masterclasses bij Regina Resnik, Rudolf Janssen, Rudolf Piernay, Udo Reinemann, Wolfram Rieger, Gerd Türk en oratoriumklassen bij Hans-Jörg Albrecht en Frieder Bernius.

In 2009 won hij bij de internationale operawedstrijd in Treviso een speciale prijs als jongste finalist. Ook won hij prijzen bij de internationale operawedstrijd 'Kammeroper Schloss Rheinsberg' in 2010, en in 2011 tijdens de internationale operawedstrijd van 'Gut Immling'. Richard Resch was werkzaam bij verschillende theaters, zoals het Theater Augsburg, Staatstheater Braunschweig en het Prinzregententheater München. Hij werkte met dirigenten als Rolf Beck, Christoph Eschenbach, Helmuth Rilling, Andreas Sperring en diverse vooraanstaande orkesten zoals het Leipziger Kammerorchester, Neue Hofkapelle München, Bach-Collegium Stuttgart, Sinfonia Varsovia en het SWR Radio-Sinfonieorchester en met het Luthers Bach Ensemble. Ook trad hij op in China en Japan. Naast het concertrepertoire houdt hij ook veel van kamermuziek, van renaissance- tot eigentijdse muziek. Hij brengt het publiek ook graag in contact met onbekende werken, zoals met het recent opgerichte vocale ensemble Alerion.

In toenemende mate geeft hij Masterclasses aan studenten om zijn persoonlijke ervaringen, kennis en interpretatie-opvattingen door te geven, zoals onlangs aan de Hongkong University, de Kharkov National Kotlyarevsky University of Arts en de Jerusalem Academy of Music and Dance.

Michiel Meijer

bas

Afkomstig uit een muzikale familie begon de bas Michiel Meijer zijn opleiding op twaalfjarige leeftijd met hobolessen bij Henk Knöps. Na zijn middelbare school studeerde hij Muziekwetenschap aan de Universiteit van Utrecht en aansluitend Solozang aan het Conservatorium van Amsterdam bij Charles van Tassel. Inmiddels heeft hij als solist een breed repertoire ontwikkeld, waaronder oratoria, liederen en ensemblermuziek, van vroeg-rennaissance tot hedendaagse composities. De laatste jaren heeft hij zich voornamelijk gewijd aan muziek uit de zeventiende en achttiende eeuw, en heeft hij een reputatie opgebouwd als specialist in barokcantates en – oratoria. Als solist werkte hij met dirigenten als Jos van Veldhoven en Ton Koopman. Michiel Meijer maakte diverse cd-opnames van zowel oude als ook hedendaagse muziek. Als freelancer is hij verbonden aan het Amsterdam Baroque Choir en het Nederlands Kamerkoor. Hij volgde masterclasses bij onder anderen Charlotte Margiono, Geert Smits en Kurt Equiluz. Naast zijn werkzaamheden als uitvoerend kunstenaar neemt het coachen van kleinere groepen zangers of hele koren een steeds belangrijker plaats in. Hij is, samen met violiste Paulien Kostense, oprichter van het Bach Ensemble Amsterdam.

Tymen Jan Bronda

dirigent

Tymen Jan Bronda kreeg zijn eerste orgelles toen hij zeven jaar was. Na een aantal jaren les te hebben gehad van Piet Wiersma ging hij studeren aan het conservatorium Groningen bij Johan Beeftink en Theo Jellema. Aan het conservatorium van Zwolle behaalde hij zijn diploma kerkmuziek. In 2009 werd zijn orgelstudie bij Reitze Smits, aan de Hogeschool voor de kunsten Utrecht, voltooid met de titel Master of Music na recitals in de Joriskerk te Amersfoort en in de O.L.V.-basiliek te Zwolle. Tymen Jan was in september 2011 tien jaar cantor-organist van de Lutherse Gemeente te Groningen. Het afgelopen decennium nam hij in deze kerk het initiatief voor de serie 'Orgel Anders'. Als docent kerkmuziek is hij verbonden aan de opleiding kerkmuziek Noord-Nederland die onder auspiciën van het Bureau Kerkmuziek van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) plaatsvindt.

In 2006 richtte Tymen Jan het Luthers Bach Ensemble op, dat gespecialiseerd is in de barokke uitvoeringspraktijk. Met het LBE voerde hij naast diverse Bachcantates alle Lutherse Missen van Bach uit en in november 2011 en december 2016 dirigeerde hij de Hohe Messe van Bach. Als dirigent is hij verder verbonden aan kamerkoor Tiraña uit Groningen.

In 2012 nam Tymen Jan het initiatief tot reconstructie van het voormalige Schnitgerorgel (1699/1717) van de Lutherse Kerk in Groningen. Op 31 oktober 2017 werd dit instrument in het Luther-/Reformatiejaar ingewijd. Door aan te sluiten bij de recent herleeftde interesse in het gebruik van het kerkorgel als centraal continuo-instrument bij (Bach)cantates, gaat de stad Groningen opnieuw een toonaangevende rol spelen in de oude muziekwereld.

Lutherse Bach Academie

Tymen Jan Bronda	dirigent
Griet de Geyter	sopraan
Richard Resch	tenor
Michiel Meijer	bas

Musici

Lilia Slavny – solist en aanvoerder
Louella Alatiit – viool I
Agnieszka Papierska viool II
Francesco Bergamini – viool II
Zdenka Prochazkova – altviool
Nika Zlataric – cello/violoncello piccolo
Silvia Jiménez Soriano – violone
Yongcheon Shin – hobo I en blokfluit
Hanna Lindeijer – hobo II en blokfluit
Paul van der Linden - hobo III en taille
Hugo Rodriguez Artega - fagot
Nicolas Emmerson – cornetto/zink
Matthijs van der Moolen - alt trombone
Klaas van Slageren - tenor trombone
Fabio de Cataldo - bas trombone
Robert Koolstra - continuo

Koor

Sopraan:

Annelies Tichelaar
Annemarieke Berends
Annemiek Moeken
Betty Knigge
Constanze Abusarica
Gera Nijhof
Harriete Gunnink
Josee Meijer
Margreet Ebels
Susan Scheeren

Alt:

Akke Conradi
Annie Beukema
Brigitte Sijm
Co Raatjes
Ellis Dijkema
Gerda Elsinga
Hermine de Knijff
Titia Siekmans
Wieke Leemhuis
Wietske Koopmans

Tenor:

Date Jan Jongsma
Frank van Es
Gonard Wagenaar
Harald Schneider
Haye bij de Weg
Ite Meerveld
Richard Bos
Sybren Brouwer
Wolter Karsijns

Bas:

Andre de Graaf
Bernard van Reemst
Harry Zuur
Hein Idzenga
Jaap Kiers
Lambert de Bont
Marten Wierenga
Oege Mollema

Over het Luthers Bach Ensemble en de Lutherse Bach Academie

Lutherse Bach Academie

Het Luthers Bach Ensemble is in 2006 opgericht vanuit de wens meer Bachcantates ten gehore te brengen op basis van de authentieke uitvoeringspraktijk. Het LBE is het enige Oude Muziekensemble in Noord-Nederland met een orkest en twee koren, een kleinkoor en een projectkoor. Het projectkoor heeft onlangs de naam Lutherse Bach Academie gekregen. In de afgelopen jaren wist het LBE een kern van buitengewoon goede instrumentalisten aan te trekken. Het LBE stelt zich ten doel het publiek te betrekken bij de emotionele rijkdom en intense dramatiek van de barokmuziek, bijvoorbeeld door scenische uitvoeringen. Dat sluit aan bij de opvattingen uit de tijd van Bach dat muziek via de emotie inzicht verschaft in de essentiële aspecten van het leven. Het LBE is letterlijk en figuurlijk gevestigd in de Lutherse kerk in Groningen. Het gebouw aan de Haddingestraat heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een belangrijk podium voor kleinere ensembles en kamermuziek. Daarnaast speelt het LBE op verschillende podia in Noord-Nederland, in de rest van Nederland en in Duitsland. De komst van het nieuwe Schnitgerorgel in 2017 is een belangrijke impuls voor muzikuitvoeringen in combinatie met dit orgel, een voor Nederland unieke combinatie.

Het LBE is een Algemeen Nut Beogende Instelling.

Wij zoeken Vrienden en Gulle Gevers

Het LBE zoekt sinds kort Gulle Gevers. **Uw steun voor langere tijd is onmisbaar.**

Willen wij op langere termijn de bewezen kwaliteit behouden en daarnaast die prachtige programma's laten uitvoeren, dan kunnen wij dat niet alleen.

Is dit wat voor u? Stuur dan een berichtje naar info@luthersbachensemble.nl (mw. Titia Siekmans) en wij handelen graag de zakelijke kant voor u af.

Wordt u Gulle Gever voor vijf jaar dan is uw bijdrage middels de ANBI regeling volledig in vijf jaar volledig aftrekbaar. Een simpel aanmeldingsformulier van de Belastingdienst is gemakkelijk te downloaden: een notaris is overbodig.

Vrienden/donateurs voor €50 per jaar, u krijgt daarvoor €5,00 korting voor maximaal 2 kaarten per concert, gereserveerde 2e rang plaatsen, persoonlijk ontvangst bij concerten, 2 x per jaar een nieuwsbrief, een programma boekje en 1 pauzedrankje.

Sponsors/gulle gevers voor €250,00 per jaar (voor 5 jaar), u krijgt daarvoor voor 1 concert per jaar 2 vrijkaarten en voor de andere concerten € 10,00 korting voor max 2 kaarten, 2e rang , gereserveerde 2e rang plaatsen, persoonlijk ontvangst bij concerten, 2 x per jaar een nieuwsbrief, een programma boekje en 1 pauzedrankje.

Sponsors/gulle gevers voor €500,00 per jaar (voor 5 jaar), u krijgt daarvoor voor 3 concert per jaar 2 vrijkaarten en voor de andere concerten € 10,00 korting voor max 2 kaarten, 2e rang , gereserveerde 2e rang plaatsen, persoonlijk ontvangst bij concerten, 2 x per jaar een nieuwsbrief, een programma boekje en 1 pauzedrankje.

Sponsors/gulle gevers voor €1000,00 per jaar (voor 5 jaar), u krijgt daarvoor 2 vrijkaarten voor alle concerten, 2e rang plaatsen, gereserveerde 2e rang plaatsen, persoonlijk ontvangst bij concerten, 2 x per jaar een nieuwsbrief, een programma boekje en 1 pauzedrankje.

Komende uitvoeringen van het LBE

Symphoniae sacrae & Psalmen Davids

donderdag 7 juni 20:15 uur Grote of Jacobijnerkerk Leeuwarden

zaterdag 9 juni 20:15 uur Hippolytuskkerk Middelstum

zondag 10 juni 15:00 uur Lutherse kerk Groningen

programma:

Heinrich Schütz: een keuze uit de Symphoniae sacrae & Psalmen Davids

SWV anh. 11 Es erhub sich ein Streit

SWV 478 Die Sieben Worte...

Drie motetten

SWV 386 Die Himmel erzählen

SWV 383 Ich bin ein rufende Stimme

SWV 390 Unser Wandel ist im Himmel

Uit Symph. Sacr. III dl 4: twee motetten:

SWV 406 O Jesu süß

SWV 407 Lasset uns doch

SWV 464 Ich bin die Auferstehung...

SWV 324 Ich bin die enz.

Drie psalmen Davids

SWV 24 Ach Herr...

SWV 26 Ich freue mich

SWV 46 Zion spricht...

uitvoerenden: Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten) o.l.v. Tymen Jan Bronda

Antje van der Tak (sopraan) | Joske van der Hoeven (sopraan) | David van Laar (altus)

Iason Marmaras (tenor) | Niels Berentsen (tenor) | ensemble Copper & Zink

Alexander's Feast onder leiding van Peter Dijkstra

vrijdag 21 september 20:15 uur Grote Kerk Leeuwarden

zaterdag 22 september 19.30 uur Grote of Martinikerk Doesburg

zondag 23 september 15:00 uur Der Aa-kerk Groningen

programma:

Georg Frideric Handel, Alexander's Feast HWV 75

Lucie Chartin(sopraan) | Robert Kuizenga (countertenor) | Jan-Willem Schaafsma (tenor) | David Greco (bas)

uitvoerenden:

Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten & barokorkest) o.l.v. gastdirigent Peter Dijkstra

Kerst met Vivaldi, Bach en 17de-eeuwse kerstliederen

vrijdag 14 december	19.30 uur Kruiskerk Burgum
zaterdag 15 december	15:00 uur Nicolaikerk Appingedam
zondag 16 december	20:00 uur Der Aa-kerk Groningen
dinsdag 25 december	10:00 uur cantatedienst Lutherse kerk Groningen (alleen BWV 63)

programma:

J.S. Bach, cantate Christen, ätztet diesen Tag BWV 63

Antonio Vivaldi, Gloria in D RV 589

Weihnachtskoralen van Praetorius, Buxtehude, Hassler en meer

uitvoerenden:

Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten & barokorkest) o.l.v. Tymen Jan Bronda

Sara Jäggi (sopraan) | Robert Kuizenga (altus) | Johannes Weiss (tenor) | Harry van der Kamp (bas)

Beroemde motetten

zaterdag 15 juni 2019	20:00 uur Nicolaikerk Appingedam
zondag 16 juni 2019	15:00 uur Lutherse kerk Groningen

programma:

motetten van Bassano, Hassler, Di Lasso, Praetorius en meer

Motetten-Kolorierungen voor orgel van Heinrich Scheidemann

uitvoerenden:

Luthers Bach Ensemble (kleinkoor) o.l.v. Tymen Jan Bronda

ensemble Copper & Zink

Zie voor kaartverkoop en vroegboekorting onze site www.luthersbachensemble.nl

Meezingen in het Najaarsproject 2018

(uiterlijke aanmelding 1 augustus)

zondag 23 september 10:00 uur cantatedienst Lutherse kerk Groningen

programma:

J.S. Bach, Bringet dem Herrn Ehre seines Namens BWV 148

J.S. Bach, Wir glauben all an einen Gott

uitvoerenden:

Lutherse Bach Academie (koor, solisten & barokorkest), Tymen Jan Bronda (dir.)

gewenste aantallen zangers:

8 sopranen 8 alten 7 tenoren 7 bassen

projectbijdrage:

25 euro

repetities: (dinsdagen) 4 september, 11 sept, 18 sept

zaterdagmiddag 22 september 13-15 uur (generale Lutherse kerk)

informatie en aanmelding: Opgave uiterlijk 1 augustus 2018 bij Betty Knigge, choirmanager, via baknigge@gmail.com.

Van koorleden wordt verwacht dat ze alle repetities en concert data beschikbaar zijn.

Nieuwe projectzangers worden uitgenodigd voor een auditie.

Magnifieke aanbieding!

In 2014 bracht het Luthers Bach Ensemble de cd **Magnificat** uit, 72 minuten Bach van de bovenste plank.

De kritieken waren zeer lovend en de eerste oplage is intussen uitverkocht. Vanwege de aanhoudende vraag heeft het LBE besloten tot een tweede persing, identiek aan de eerste, dus met doosje en tekstboekje.

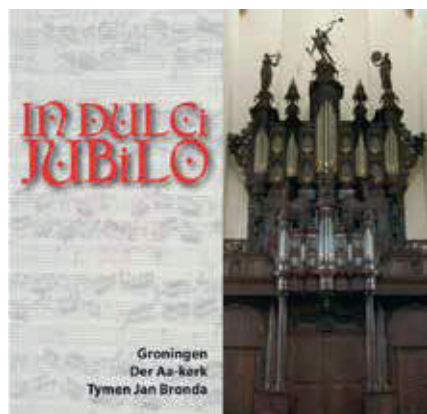
Wij kunnen U de cd aanbieden voor € 10.

Te koop tijdens onze concerten.

Magnificat, Luthers Bach Ensemble

Op deze cd staan van Johann Sebastian Bach het Magnificat D-Dur BWV243 (met Laudén), het Concerto d-Moll BWV1059R en de altsolocantate Gott soll allein mein Herze haben BWV169. Solisten op deze cd zijn Stefanie True (sopraan); Robert Kuizenga (altus); Richard Resch (tenor) en Michiel Meijer (bas). Een en ander wordt gecompeteerd door het kleinkoor en barokorkest van het LBE.

In Dulci Jubilo, Tymen Jan Bronda

Deze cd verscheen in 2013. Tymen Jan Bronda speelde op het Schnitgerorgel van de Der Aa-kerk in Groningen. Het programma bevat werken uit de vroeg- en laatbarok die op het lijf van het instrument zijn geschreven.

Trouw (Christo Lelie):

‘In een veelheid aan registraties laat Bronda het onvolprezen Schnitger-orgel verrukkelijk klinken, helder, zangerig, veelkleurig. (...) Een belangrijke reden om deze orgel-cd aan te schaffen is het inspirerende orgelspel van Tymen Jan Bronda.’

Orgelnieuws (Joost van Beek):

‘Naast speelplezier zijn souplesse en transparantie hier toepasselijke trefwoorden, en als de muziek daarom vraagt heeft het spel van Bronda een aanstekelijk drive (“In dir ist Freude”).’

De cd kan besteld worden voor € 10 (excl. 2 euro verzendkosten). Bij een bestelling graag dit bedrag vooraf overmaken op NL45 INGB 0004 8696 77 t.n.v. T. Bronda te Groningen onder vermelding van ‘In dulci jubilo’. Vergeet niet een email met uw adresgegevens te sturen naar info@tymenjanbronda.nl. De cd is ook tijdens dit concert verkrijgbaar.

RENAISSANCE

De recente cd van Tymen Jan Bronda op het nieuwe Schnitgerorgel van de Lutherse Kerk Groningen. Nu verkrijgbaar bij onze concerten voor maar €15.

Op deze orgel-cd, waarop het Schnitgerorgel in vele kleuren is te horen, werken van Frescobaldi (Toccata VI), Scheidemann (Motetkolorierungen), Weckmann, Böhm (Vater unser, Herr Jesu Christ dich zu uns wend), Buxtehude (Toccata in d), en natuurlijk de grote J.S. Bach (Toccata in F, Concerto in C en diverse koraalbewerkingen).

De cd kost €15 excl. verzendkosten.

Bestellen kan ook via cd_bestellen@kpnmail.nl

Colofon

Floormanagers: Titia Patberg, Ite Harm Meerveld, Janneke Lutje, Erwin Poppen

Coördinatie kassa: Hanna de Jong

Fotografie: Titia Patberg en Aart Nieuwkoop

Filmopnames: Richard Bos

Geluidsopnames: Jan Willem van Willigen

Teksten: Ton Kee, Marlite Halbertsma, Tymen Jan Bronda

Vertalingen: Bram Wierenga

Eindredactie: Marlite Halbertsma

Ontwerp en opmaak programmaboekje: Guus van Nunen - gemakpc.nl

Voor meer informatie en het laatste nieuws: **kijk op www.luthersbachensemble.nl**

.....

Het LBE is ook op Facebook te vinden, met een kleine 5000 Vind-ik-leuks.

Word daar ook vriend van het LBE!

Ook op Twitter!

Stichting LUTHERS BACH ENSEMBLE te Groningen
Postadres p/a Haddingestraat 19a 9711 KB GRONINGEN
e-mailadres info@luthersbachensemble.nl
IBAN NL70INGB0002878593 / BIC INGBNL2A
t.n.v. stichting Luthers Bach Ensemble Groningen
Kamer van Koophandel 02096248 ANBI nr. 65004

Wilt u zich aanmelden voor de LBE-mailinglist, stuur dan een mailtje naar
bovenstaand e-mailadres.

.....

Management

Artist Management Agency (impresariaat)

Jurjen Toepoel

info@toepoel-artists.com

+31(0)6 45080741

Artistic Director (artistiek leider)

Tymen Jan Bronda info@tymenjanbronda.nl +31

(0)6 27035682

Managing Director (zakelijk leider)

Titia Siekmans titiasiekmans@gmail.com +31 (0)6
12964199

Inspiciënt: Ite-Harm Meerveld,

Oege Mollema (podium)

Floor Manager: Titia Patberg

Choir Manager projectkoor: Betty Knigge

Bestuur

Ton Kee (voorzitter)

Broer Miedema (penningmeester)

Rolf Wierenga (secretaris)

Daan Nijman (bestuurslid)

Marlite Halbertsma (bestuurslid)

Bernard van Reemst (fondsenwerving)

Erwin de Vries (penningmeester beheer)

Raad van toezicht

Jan Willem van Willigen

Johan Boiten

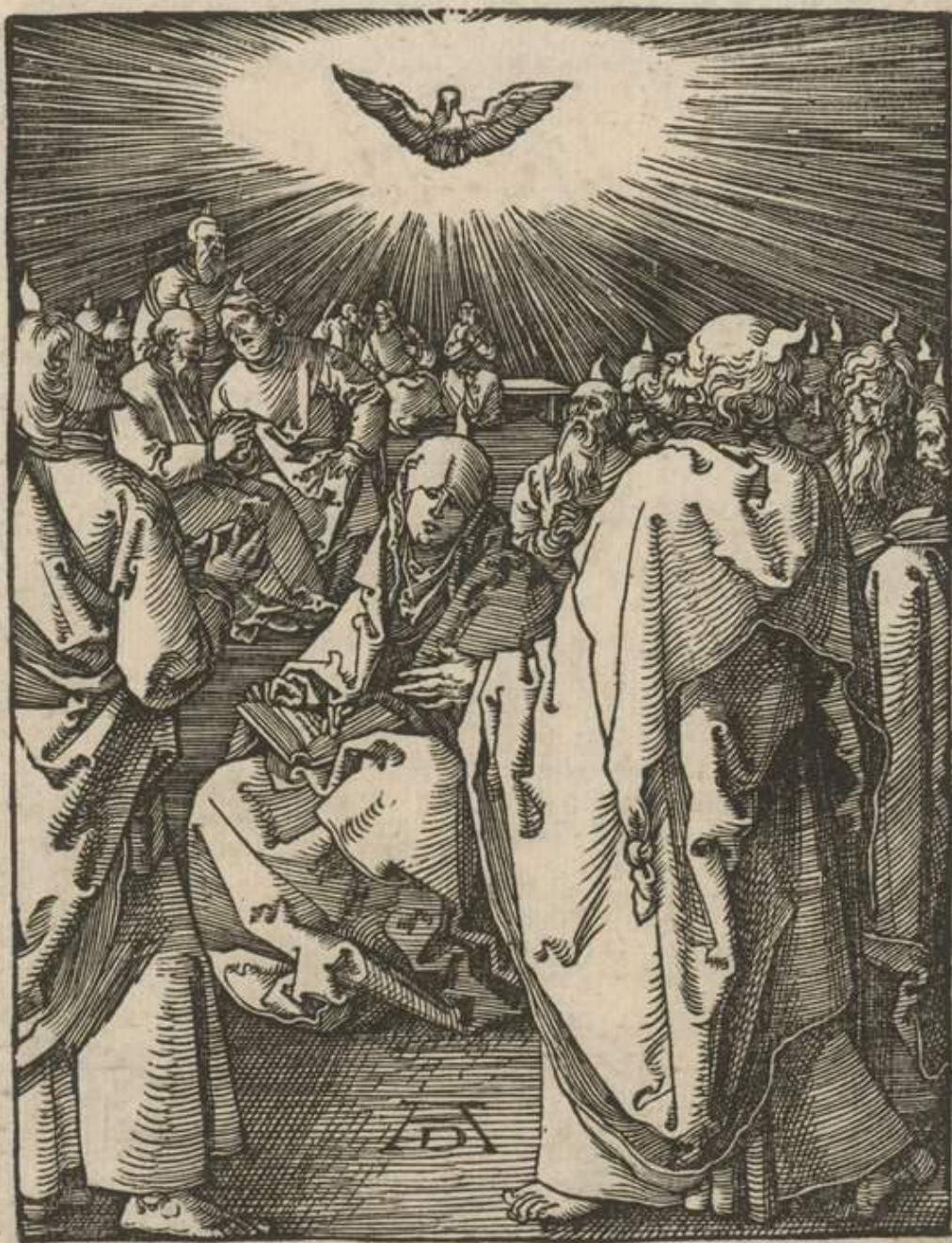
Karel Knoll

Jeroen Knot

Jan Hendrik Kuiper

El Greco, *Pinksteren*

Albrecht Dürer, *Pinksteren*

SCHÜTZ

Symphoniae
sacrae & Psalmen
Davids

Luthers Bach Ensemble

uitvoerenden:

Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten) o.l.v. Tymen Jan Bronda | Antje van der Tak (sopraan)
Joske van der Hoeven (sopraan) | David van Laar (altus) | Iason Marmaras (tenor) | Niels
Berentsen (tenor) | **ensemble Copper & Zink**

.....

LEEWARDEN
MIDDELSTUM
GRONINGEN

DO 7 juni 20:15 uur Jacobijnerkerk
ZA 9 juni 20:15 uur Hippolytuskerk
ZO 10 juni 15:00 uur Lutherse kerk

.....

entree:

Leeuwarden €25 kaartverkoop via www.harmonie.nl
Middelstum €20 | €15 donateurs en t/m 18 jaar
Groningen €20 | €15 vriend | €10 student | €30 eerste rang

voorverkoop:

Boekhandel **Godert Walter Groningen**, Oude Ebbingestraat 53 | Boekhandel **Daan Nijman Roden**,
Heerestraat 87 en winkelstraat UMCG | telefonisch (Middelstum) 0595-551655